Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem

Цана асобнага нумару 20 грош.

БЕЛАРУСКАЯ СПРАВА

Выходзіць два разы ў тыдзень.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12—6. (Wileńska 12, m. 6). Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.

Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр. Для заграніцы ўдвая даражэй. Перамена адрэса 30 гр. Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 гр. за радок пэтыту ў 1 шпальту.

№. 28 Вільня, Серада, 28-га ліпня 1926 г. Год I.

„Сялянская“ Польшча і беларусы.

Ураз-жа пасьля маёвага перавароту Польшча Пілсудскага ў сваей замежнай палітыцы выразна пайшла ў кірунку *збліжэньня з Англіяй*.

Хто памятае, якой сымпатыяй абдорывала Пілсудскага англійская буржуазія, якая бачыла і бачыць у яго асобе *непрымірымага ворага бальшавізму і Саюзу Сацыялістычных Радавых Рэспублік*, для таго нямашака нічога дзіўнага ў гэтым новым палітычным курсе Польшчы—на Англію. Нямашака нічога дзіўнага і ў тым, што радавая прэса ўбачыла ў гэтым курсе *небясьпеку для міра на Усходзе* і выразна пісала, што Англія хоча выкарыстаць Польшчу дзеля арганізацыі *проці—радавага блёку* сумежных з СССР дзяржаў—ад Балтыцкага да Чорнага мора.

Новы міністар замежных спраў Польшчы, п. Залескі, надовячы ў соймавай камісіі *рашуча запярэчыў* заявам радавых газэт аб ваенных плянах Польшчы. Хто ў гэтым выпадку гаворыць праўду, ня будзем тут судзіць, — тым балей, што ў польска-англійскім збліжэньні мы бачым для ўсіх работнікаў Польшчы наагул і для беларускага сялянства асабліва йшчэ другую — мо' больш небясьпечную пагрозу, чым навет вайна! Пагроза гэтая крыецца ў *эканамічных падставах* збліжэньня паміж Польшчай і Англіяй.

Вось-жа, імкнучыся да эканамічнага Саюзу Польшчы з Англіяй, п. Пілсудскі стаіць на тым пункце гледжаньня, што Польшча ніколі ня здолее самастойна разьвівацца, як край фабрычна-прамысловы. *Польшча мусіць астацца выключна сельска - гаспадарскай дзяржавай.* Значыць, ей трэба мець саюзьнікаў, які дастаўляў-бы ей усе неабходныя фабрычныя вырабы. Такім саюзьнікам п. Пілсудскі й хоча мець Англію, каторая за аддачу ёй польскіх рынкаў збыту гатова сваім крэдытам дапамагчы Польшчы ў яе фінансавых клапотах.

Проста і ясна!

Проста і ясна на славах, але ня так проста на дзеле. Бо ж—як ні як — у Польшчы прамысловаць істнуе і можа істнаваць, ня гледзячы на тое, што *польская буржуазія* ў гэтай галіне краёвай гаспадаркі *збанкрутавала*. Расчыненьне дзьвераў Польшчы для англійскай вытворчасьці будзе для польскай прамысловасьці йшчэ больш *забойчым*, як няўдалыя гаспадары буржуазіі: Польшча проста пераратворыцца ў англійскую калёнію, якую замежны капітал будзе выкарыстываць, як і кожную іншую калёнію, спаганяючы з барышом „ласкава“ даваныя Польшчы пазыкі. А першым вынікам гэтага будзе тое, што да паўмільёна беззработных, якія ёсьць сяньня ў Польшчы, далучыцца гэтулькі-ж новых, пазбаўленых працы й заробку на бацькаўшчыне.—Што-ж станецца з гэнымі людзьмі і іх сем'ямі?

Ведама, ліквідацыя самастойнае польскае прамысловасьці пры ўзмацненьні эканамічна-гаспадарчых уплываў Англіі адбывалася-бы ня зразу, а паступова. І выкіданыя з зачыняных фабрык работнікі маглі-бы ў меру гэтага — пры нармальных варунках — *эміграваць* у чужыя староны. На жаль, на ўсенькім сьвеце цяпер эміграцыя вельмі абмяжована, і граніцы Амэрыкі. найбольш прымаўшае раней нашых эмігрантаў, цяпер блізу *зачынены*.

Дык не бяда! Пан Пілсудскі мае лек і на гэта, — і вось тут пачынаецца тое, што прадстаўляе *страшную пагрозу беларускаму народу—перадусім беларускаму сялянству.*

П. Пілсудскі і тыя „сялянскія“ партыі, якія хацелі-бы зрабіць з Польшчы выключна *край хлебаробаў*, маняцца ні больш ні менш, як *перасяляць беззработных з польскіх прамысловых цэнтраў на беларускія і ўкраінскія „Крэсы“, ды надзяляць іх тут беларускай і ўкраінскай зямлёй*. Гэтак аўтары такога праекту забясьпечаньня польскіх беззработных зразу-ж дасягнулі-бы трох мэтаў: перадусім узмоцнілі-бы ў Заходняй Беларусі й Зах. Украіне польскі *народны* элемэнт, якога тут дагэтуль блізу зусім ня было і далей — лягчэй *апалячываліся-бы мяйсцовыя беларускія і ўкраінскія сялянскія масы*; урэшце—гэтыя-ж масы аканчальна былі-бы *зруйнаваны эканамічна*, бо з падзелам між новымі асаднікамі дворных зямель згінула-бы магчымасьць заробкаў у дварох для нашых малазямельнікаў і беззямельных сялян, дый гэтыя сяляне былі-бы аканчальна пазбаўлены магчымасьці пашырыць сваё маламерныя, жабрацкія гаспадаркі ..

Якая доля чакае новых прымусовых асаднікаў-рабочых, каторыя ня маюць нічога супольнага з зямлёй і сельскай гаспадаркай, — кожын лёгка зразумее. Але доля беларускага сялянства ў „сялянскай“ Польшчы—йшчэ горшая: нам пагражае і *эканамічнае і нацыянальнае вынішчэньне*.

Вось дары англійскіх „данайцаў“. Вось тое, што суліць нам польская буржуазія з сваім новым павадырам і абаронцам—п. Язэпам Пілсудскім. Вось спосаб, які аўтар маёвага перавароту маніцца захаваць у Польшчы „сацыяльную раўнавагу“.

Лодзкія беззработныя—на беларускую зямлю!

Польскія газэты пішуць:

У Лодзі ў гмаху ваяводзтва адбылася надовячы нарада пад маршалкоўствам віцэ-ваяводы і з учасьцем афіцыяльнага прадстаўніка міністэрства зямляробства. На гэтай нарадзе абгаварывалі пытаньне аб тым, каб лодзкіх безработных „асадзіць“ на ральлі.

Нарада прызнала, што дзеля гэтае мэты найлепш выкарыстаць „Усходнія Крэсы“, дзе ёсьць даволі вялікіх маёнткаў, якія падпадаюць пад закон аб парцэляцыі. Дык вось—замест дзяліць гэныя маёнткі між мяйсцовымі сялянамі (—беларусамі ды украінцамі!)—лепш высяліць туды безработных з Лодзі.

Газэты наказуюць, што галоўны інспэктар пры міністэрстве зямляробства абяцаў гэту справу падтрымаць у міністра. Ваяводзтва энэргічна занялося апрацоўкай патрэбных матар'ялаў, якія будуць пасланы міністэрствам скарбу, зямляробства й зямельных рэформ.

Гэтая дзікая думка польскае буржуазіі, якая банкруцтва сваей уласнай гаспадаркі хоча пакрыць коштам беларускага й украінскага сялянства, абурыла навет наагул зусім ня прыхільна настроеных да нашых працоўных — віленскіх польсхіх „дэмакратаў“ з „Kur. Wil.“. Вось, што піша газэта аб меркаваньнях лодзкай ўлады й фабрыкантаў:

„Гэта робіцца ў Лодзі, каб прыслаць нам на Крэсы безработных — беззямельных і малазямельных. А што робіцца ў нас, каб даць кусок хлеба нашым безработным—беззямельным і малазямельным? У нас адбудзецца 27-га гэтага месяца ў Вільні, 28-га — у Сьвянцянах і 29-га ў Браславі набор малазямельных і беззямельных работнікаў, фаховых зямляробаў, **дзеля выезду ў Францыю**“!..

Але мала таго, што польская буржуазная ўлада, каб польскага работніка перарабіць на зямляроба ў чужой яму беларускай зямлі, хоча беларускага селяніна перарабіць на работніка — у таксама чужой яму Францыі. Справа ў тым, што і ў Францыі—у сувязі з пераживаным ею крызісам — пачынаецца ўжо безрабоцьце, і б. міністар Кайо ў аднэй з сваіх апошніх прамоваў у парляманьце заявіў, што—каб змагацца з безрабоцьцем—францускі ўрад у першую чаргу маніцца выселіць усіх чужаземных работнікаў! Куда-ж тады падзенецца наш эмігрант, якому дома ня будзе месца да працы, бо гэтае месца займуць насланыя з Польшчы безработныя?!...

„АМНІСТЫЯ“.

Усё мацней і мацней чуваць голас народу, які дамагаецца **амністыі для палітычных вязьняў.** Нялічаныя мітынгі выносяць рэзалюцыі з трэбаваньнем амністыі. На рукі дэпутатаў вёска шлець свае прыгаворы і дамаганьні звальненьня з вастрогаў барацьбітаў за волю працоўных.

Як жа адносіцца да гэтых дамаганьняў урад п. п. Бартля-Пілсудскага?

З соймавых сфэр нас інфармуюць, што ўрад маніцца даць амністыю палітычным вязьням, **але ня ўсім агулам**, а індывідуальна—паадзінакім вязьням, якіх прызнае годнымі звальненьня... **вастрожная адміністрацыя!** Гэтак звальненьню падлягалі-бы перадусім тыя, што здалелі заслужыць сабе „ласку“ турэмшчыкаў!

Ня гэтага трэбуе народ! І калі так хоча разьвязаць справу амністыі ўрад, дык няхай тым гучней разьлягаецца трэбаваньне народу: **Амністыя агульная — для ўсіх палітычных вязьчяў, бяз ніякіх вынятнаў!**

Адступленьне на усім фроньце!

Дзень 22 ліпня с. г. ў гісторыі польскага „парлямантарызму“ будзе памятны на вечныя часы.

Ня гледзячы на тое, што пры другім чытаньні ў Сойме ўрадавых законапраектаў закон аб права прэзыдэнта самастойна, без спэцыяльнага дазволу Сойму, выдаваць дэкрэты з моцай закону—быў адкінены, — пры трэцім і апошнім чытаньні праектаў у чацьвер, 22 ліпня, Сойм гэны адкінены закон **прыняў**. Гэтак, апрача спэцыяльных паўнамоцтваў, дадзеных Соймам ураду Бартля-Пілсудскага, **прэзыдэнт мае права** ў часе паміж роспускам аднаго Сойму і склікаеньнем другога **выдаваць—шляхам дэкрэтаў — законы ў-ва ўсіх галінах** дзяржаўнага жыцьця, апрача: зьмены канстытуцыі, бюджэту, набору рэкрутаў, дзяржаўных пазык, падаткаў і манаполіяў, кантролю над дзяржаўнымі даўгамі, гандлёвых і мытных умоваў, міру й вайны, канстытуцыйнае адказнасьці міністраў і выбарнага закону ў Сойм і Сэнат.

Гэтак Сойм, выбраны народам **дзеля выдаваньня законаў**, самахоць **зрокся гэтага права ў** вельмі значнай часьці яго — **на карысьць выканаўчае ўлады**,—ня гледзячы на тое, што народ, выбіраючы дэпутатаў, даваў ім мандаты на законадаўчую працу асабіста—не даючы ім права аддаваць гэтыя мандаты—ў **цэласьці ці ў** часьці—другім асобам!

Падаем тут назовы партыяў, якія галасавалі за гэты пункт і за ўсе ўрадавыя законапраекты аб зьмене канстытуцыі: эндэкі, хрысьціянска-нацыянальная партыя, хадэкі (хрысьціянская дэмакратыя), пястоўцы, работнікі-нацыяналісты (Н. П. Р.), каталіцка-народная партыя, **сялянская партыя** (Домбскага і Брыля), **„Клюб Працы“** (Тугут, Хамінскі і інш.) і **„Вызваленьне“**.

Няхай народ ведае, хто **надужыў яго даверыя!**

У Польшчы.

Шыбкая разбудова ваеннай прамысловасьці.

У Варшаве адбылася—пад старшынствам самага прэзыдэнта Рэспублікі — канфэрэнцыя міністраў і генаралаў у справе шыбкай разбудовы ваеннай прамысловасьці ў Польшчы. Пасьля дакладу генарала-спэцыяліста абгаворана справа выдаткаў на разбудову ваенных фабрык **яшчэ ў гэтым годзе...**

Камунікацыя з ССРР.

У сваей прамове ў камісіі міністар замежных спраў даў цікаўныя даныя аб паляпшэньні зносінаў Польшчы з ССРР. Ён казаў, што ў сувязі з павялічэньнем тавара-абмену між абыдвума краямі паляпшаецца і камунікацыя між імі. За апошні год шмат чаго зроблена ў галіне чыгункавай камунікацыі: адчынены новыя пагранічныя пункты, палепшаны спосабы перавозкі людзей і тавараў. У блізкім будучым мае быць адбудавана штодзеннае курсаваньне беспасрэдніх цягнікоў між Варшавай і Масквой, што зьяўляецца найвыгаднейшым ды найкарацейшым шляхом між Захадам і Усходам. У апошнія месяцы пастаўлена на чар-

гу адбудаваньне вадзянога шляху між Пінскам і Кіевам, ды іншымі надднепроўскімі местамі—дзеля перавозкі цяжкіх ды грамоздкіх грузаў. Ідуць перагаворы і аб умове, нармуючай судаходзтва на Прыпяці, што значна пасунула-б папярад гандлёвае аб'яднаньне абодвых суседніх краёў.

Усё гэта добра, але дарма пан міністар думае, што можна моцна і трывала вырашыць усе гэтыя задачы нармальнай камунікацыі, таваразамену аб'яднаньня—праз галаву беларускага народу, які мае ўжо сваю дзяржаву якраз на шляху гэтай камунікацыі?! А калі так, дык вырашэньне беларускай палітычнай праблемы ізноў і ізноў становіцца на чаргу дня.

Фабрыкі ўцякаюць з Лодзі.

Ізноў дзьве вялікія фабрыкі ў Лодзі атрымалі дазвол эміграваць.—Адна вывозіць усе свае машыны ў Румынію, другая—ў Югаславію.

Перад забастоўкай у Лодзі.

20 г. м. адбылася тут канфэрэнцыя шасьцёх саюзаў працаўнікоў грамадзкіх установаў у справе падвышкі платы ў зьвязку з дарагоўляй. З прычыны таго, што ўправа Электроўні адмовілася гаварыць з прадстаўнікамі работнікаў, цынічна заяўляючы аб жаданьні яе паразумецца з кожным работнікам асобна,—канфэрэнцыя пастанавіла:1) выдаць адозву да жыхароў места, асьвятляючы палажэньне работнікаў; 2) аб'яднацца з абслугай трамваяў і 3) ня ісьці на ніякія ўступкі і—ў выпадку патрэбы—падрыхаць свае дамаганьні забастоўкай.

Дэманстрацыя безработных у Драгобычу.

Чытаем у „Robotniku" (№ 201):

Надзвычайная сцэна разыгралася 23 г. м. на станцыі Драгобыч у хвіліну, калі падыйшоў да яе поезд на Барыслаў. Таўпа з 700 людзей кінулася да таварных вагонаў і некалькі пасажырскіх ды заняла ўсе месцы. Ня слухаючыся дамаганьняў служачых на чыгунцы, таўпа ня ўступіла. Былі гэта безработныя, якія рашылі ехаць у Барыслаў ды падаць там старосьце свае дамаганьні. Чыгуначнікі былі змушаны ўступіць, і таўпа адваявала сабе гэтакім чынам права бясплатнага праезду.

Ашчаднасьці на здароўі работнікаў.

21 г. м. на камісіі „Аховы працы" разглядалася справа арганізацыі „Кас Хворых" у тых мясцох, дзе да гэтага часу іх ня было.

Касы Хворых—гэта адно з заваяваньняў працуючых мас, маючае вялічэзнае значэньне. Гэта—адзінае месца, дзе пакалечаны, або маючы якую хваробу работнік мог атрымаць доктарскую помач і лекі. Такія касы павінны былі-бы істнаваць усюды—і ў гарадох і на вёсцы, бо прыватныя доктары, зьдзіраючыя вялікія грошы з хворых, даступны амаль выключна багатым.

Камісія вырашыла, што сьпяшацца з арганізацыяй кас хворы—ня трэба, ды прыняла рэзалюцыю аб адкладзе тварэньня новых кас хворых на **10 гадоў**.

Венскія друкары падтрымліваюць польскіх.

У сувязі з забастоўкай друкароў у Варшаве—ўласьнікі ілюстраваных часопісаў „Swiat", „Wiadomości Literackie" і „Tygodnik Ilustrowany" зрабілі спробу выдаць іх у Вене, ды тым самым прымусіць работнікаў да ўступак. Прафэсіянальны саюз друкароў у Вене падчыніўся загаду міжнароднай сваей цэнтралі і адмовіўся ад гэтай працы.

Ізноў „шпіёнская афэра".

Многапакутная Галічына Усходняя і Заходняя ізноў сталася арэнай паліцэйскіх аблаваў—у стылю Янушайтыса... „Маральна адраджоная" паліцыя новага „ўраду працы" знайшла асяродак шырока разгаліненай па ўсім краю „шпіёнскай афэры", якой займалася—ну, хто вы думаеце?!—Найбольшняменш, як страшэнная УНДО, ці інакш—Украінская Нацыянал-Дэмакратычная Арганізацыя, ці адна з самых умераных ды ляяльных з украінскіх партыяў! Быццам шпіёнства йшло на карысьць Нямеччыны і было кіравана з Бэрліну... Галоўнымі пунктамі дзеяльнасьці былі Кракаў, Львоў і Перамышль.

Ведама-ж, арыштавалі многа людзей, паміж імі—шмат ведамых грамадзкіх дзеячоў вельмі ўмеранага тыпу. Быццам у часе вобыскаў знойдзена шмат аружжа (?), выбуховых матэр'ялаў, тайных дакумэнтаў ваеннага зьместу, пляны мабілізацыі і г. д. Знойдзена так сама шмат замежнай валюты (вось, гэтаму дык можна паверыць!).

Паміж іншымі арыштавалі шмат студэнтаў-украінцаў.

Усе гэтыя весткі пададзены—эндэцкім „Словам Польскім" (орган ліхой памяці мін. Ст. Грабскага) ды радыкал-дэфэнзыўным „Шпэглёнд. Вечэрн.". Дык можна лёгка ўцяміць, сколькі тут правакацыйнай брахні...

У Львове ізноў распачаліся прасьледаваньні.

„Діло" з дн. 21 г. г. паведамляе, што гэтай ночы дэфэнзыва зрабіла вобыскі ў шмат каго з украінцаў. Паміж іншым няпрошаны госьці зьявіліся ў таварыства „просьвіта", да выдатных адвакатаў, якія выступаюць у абароне палітычных арыштаваных, да доктара Ганкевіча і Шулевіча.

Той самы нумар „Діла", органу па істоце буржуазнага, трэбуе амністыі для палітычных вязьняў. Часьць стацей на гэту тэму-сканфіскавана.

Хто ў Польшчы міністар замежных спраў.

У Варшаве шмат гутарак выклікаў „выпадак", які здарыўся ў габінэце міністра замежных спраў. А іменна,—калі пан міністар меў канфэраваць з пасолам адной з вялікіх дзяржаў (ня пішуць, якой), раптам да яго габінэту ўвайшоў і ваенны міністар марш. Пілсудскі, заявіўшы, што будзе прымаць „ўчасьце ў канфэрэнцыі"... Але малатаго: пасьля размовы ўтрох, марш. Пілсудскі папрасіў мін. Залескага... выйсьці з яго-ж уласнага габінэту,—бо ён, Пілсудскі, мае з заграннічным пасолам абгаварыць зусім прыватныя справы асобна—адзін-на-адзін!

Бедны „міністар" ня ведае, што рабіць. Ён ужо жаліўся прэм. Бартлю, а што ж зробіць той?!

Не дарма-ж толькі-што ў Сойме, у часе экспозэ прэм'ера, нехта з пасло́ў запытаўся з месца: „хто ў Польшчы міністар замежных спраў: Залескі, ці Пілсудскі?"

Ллейд-Джордж у Варшаве.

У пачатку жніўня ў Варшаву — праездам у Маскву—мае прыехаць Ллейд-Джордж.

Справа капітана Павлікоўскага ў судзе.

Справа капітана Павлікоўскага, забойцы варшаўскага шофэра, адложана судом па дамаганьні абароны, каб высьветліць шляхам навуковага гляду, ці забойца ня мае часам якой псыхічнай хваробы?! Ведама-ж, што судзіць у нашыя „ваенна-маральныя" часы афіцэра ды яшчэ й пілсудчыка—вельмі цяжка... А можа „хвароба" і знойдзецца?

На судзе сьведкі паказалі, што забіты шофэр трымаўся вельмі ветліва і шляхотна, а забойца лаяўся, задзіраючыся, як п'яны шавец. Забіўшы чалавека заміж, ён навет ня глянуў у бок забітага, але сеў сабе на крэсла ды закурыў цыгарку.

Заграніцай.

„Урад нацыянальнай еднасьці"—з п. Пуанкарэ на чале.

„Дэмакратычны" ўрад Эрыо зваліўся на першым-жа паседжаньні парляманту, атрымаўшы недавер'е. Тады прэзыдэнт навязаўся назначыць прэм'ерам лідэра нацыяналістычнай буржуазіі п. Пуанкарэ. Пуанкарэ запрапанаваў з маланкавай хуткасьцю сфармаваць габінэт, у склад якога ўвайшлі—можна сказаць—„найбуйнейшыя зоркі" буржуазнага небасхілу Францыі.

Сам Пуанкарэ, апрача прэм'ерства, узяў сабе міністэрства фінансаў, бо фінансавая санацыя высоўваецца на чало ўсей працы ўраду. Міністрам замежных спраў згадзіўся быць той-жа Брыян. З радыкалаў увайшлі абодва найвялікшыя лідэры партыі: Пэнлевэ, як ваенны міністар, і Эрыо, як мін. асьветы. Апрача таго, увайшлі былыя прэм'еры ды міністры: Барту (мін. справядлівасьці), Лейг (мін. флёту), Бокановскі (гандаль), Тардье (публічн. работ), Марэн, Фальер і інш.

Як бачым, Пуанкарэ ўдалося ўцягнуць да супольнай працы правадыроў усіх буржуазных партыяў—ад сацыял-радыкалаў да крайніх нацыяналістаў. Апазіцыю складаюць толькі—справа марксісты, зьлева сацыялісты ды камуністы. З гэтага ясна, што гэты новы ўрад „нацыянальнага адзінства" зьяўляецца ўрадам аб'яднанай ваяўнічай буржуазіі проці работнікаў. Санацыя фінансаў мае адбыцца — коштам работніцкай клясы. У парляманьце ўрад мае вялізарную большасьць, дык ясна, што для п. Пуанкарэ не патрэба навет „вынятковых паўнамоцтваў", на дамаганьні якіх правaліўся пачарзе Брыян, Кайо ды Эрыо...

Уваскрасеньне трагічнай фігуры Пуанкарэ, правадыра нацыяналістычнай правіцы, мае вялікае значэньне ў галіне замежнай палітыкі Францыі, якая за гэтыя два гады зусім была адракліся ад проціняменкае палітыкі Пуанкарэ. Наблізіаецца верасьнёвая сэсія Лігі Народаў з яе „нямецкай праблемай", і Францыі прыйдзецца выкручвацца між англійска-нямецкай дружбай і прыхільнасьцяй Амэрыкі да немцаў. Што будзе рабіць у гэтым зусім новым палажэньні немцаед Пуанкарэ, можна сабе толькі прадставіць!.. Навет фінансавыя справы, якімі быццам толькі мае абмяжавацца прэм'ер, так цесна зьвязаны з агульна-палітычнымі, што прэм'ер мусіць мець голас у іх...

У Нямеччыне паяўленьне Пуанкарэ на становішчы галавы ўраду выклікала страшэннае абурэньне... А Нямеччына ўжо цяпер ня тая пабітая ды пакорная, што была ў 1924 годзе! Дык пачнецца барацьба ізноў...

А ўнутры Францыі таксама пачнецца яшчэ больш вострая барацьба, — бо работнікі ня так лёгка паддадуцца буржуазіі, дык сацыялісты яшчэ бліжэй зыйдуцца з камуністамі.

Дэманстрацыі ў Парыжу.

Парыж—слаўны з усялякіх установаў забавы і распусты. Нагрaбіўшы грошы з сваіх працоўных масаў, зьяжджаюцца туды з усяго сьвету прадстаўнікі буржуазіі ды прагуляваюць іх у гэтым вялікім горадзе.

Апошнімі днямі мелі тут месца дэманстрацыі работніцкай проціў прыезных багачоў. На бульвары Montmartre работнікі павалілі аўтамабіль і патаўклі прыезных амэрыканцаў і англійцаў. У іншай часьці Парыжу — Montparnasse — ўвашлі у кавярню безработныя, паразьбівалі сталы з смашнымі стравамі і пабілі гасьцей.

Пабіліся патрыёты ў польскім пасольстве ў Парыжу.

У польскім пасольстве ў Парыжу ведамы карэспандэнт польскіх нацыяналістычных газэт (паміж інш.

„Язэп Пілсудскі, маёвыя дні і барацьба работніцкай клясы"...

Такі загаловак даў „Роботнік" апошняй частцы прамовы пэпэсаўскага лідэра пасла Лібэрмана—проці ўрадавага законапраекту аб паўнамоцтвах для габінэту Бартля-Пілсудскага.

Добрая была прамова, няма што казаць: лоўкая, ядавітая, напросту забойчая для ўраду. Пэпэсавец Лібэрман, адзін з найлепшых аратараў Сойму, быў, як кажуць расейцы, „в ударе". Лаяў, рэзаў без нажа, біў, сьцёбаў сьмехам, кідаў міністраў на зьдзек усяго Сойму... Словам,—амаль не „бадаў" паноў міністраў, як пан пшодоўнік беларусаў на пастарунку! Што-хвіліна ўвесь Сойм грымеў рогатам.

Але, лаючы страшэнна ўсіх міністраў на чарзе з прэм'ерам Бартлем на чале, пэпэсаўскі правадыр чамусьці ніводным словам не закрануў таго, хто ўсіх гэтых міністраў — ня толькі з прэм'ерам, але разам і з панам прэзыдэнтам! — можна сказаць, стварыў, прынамся—паклікаў да ўлады, каб усе яны спаўнялі тое, што загадае ім ён, — той, хто іх скромнымі іменамі прыкрыў сваю асабістую дыктатуру... Дык у палове пекнай, але неяк фальшаватай, прамовы некаторыя з паслоў ня вытрымалі гэтага пэпэсаўскага патосу, ды пачалі голасна крычаць п. Лібэрману: „пане пасол, кажы-ж пан аб Пілсудскім! Чаму маўчыш аб Пілсудскім?!"...

Эфэкт гэтага крыку быў надспадзеваны... Фальшывасьць усіх пэпэсаўскіх пяруноў і маланак раскрылася ўсім, як на далоні.—Аратар адразу „выпусьціў увесь пар", зьбіўся з тону, замаўчаў, ды стаяў, як слуп... А ўвесь Сойм, які толькі што рагатаў над міністрамі, пачаў ня менш гучна рагатаць над рассыпаўшым раптам усе свае баявыя патроны барацьбітам польскага сацыялізму...

Што-ж было рабіць? Трэба было сказаць нешта і аб Пілсудскім...

Паслухайце-ж, што сказаў пасол Лібэрман аб Пілсудскім.

„Мы вельмі шкадуем, што ня можам даць паўнамоцтваў ураду, у якім сядзіць (мы-ж ведаем, што — больш, як „сядзіць"!) Язэп Пілсудскі. Язэп Пілсудскі—чалавек вялікай гістарычнай меры. Язэп Пілсудскі, як **правадыр нашай партыі**, слаўна біўся за незалежнасьць айчыны, за **перамогу работніцкай клясы**, дык нам жаль, што для ўраду, у якім ён сядзіць, паўнамоцтваў даць ня можам... Пілсудскі цяпер, як мы ведаем, абмяжаваўся толькі працай для войска (?), і мы верым, што яго праца будзе збаўчай для арміі (!). Але і па-за арміяй мільёны людзей у Польшчы ўважаюць яго пачынаньні за пачатак вызваленьня з бяды-беднасьці, крыўды і несправядлівасьці... Гэтыя мільёны чакаюць... І прыйдзе мамэнт, калі гэтыя мільёны будуць рашаючым чыньнікам у Польшчы! Дык мы не шкадуем, што прынялі ўчасьце ў барацьбе ў траўні на старане Язэпа Пілсудскага"...

З гэтай гутаркі можна сьцвердзіць, што пэпэсы зусім не адракліся ад Пілсудскага, як ад свайго **правадыра**, а толькі „**нажаль**" **ня могуць** (баючыся сваіх выбарчыкаў-работнікаў) даць яго ўраду паўнамоцтваў... Цікаўна было-б выясьніць да канца, чаго-ж **іменна жаль пэпэсам?!**

Выходзіць так, што дыктатарскія паўнамоцтвы **самаму Пілсудскаму** пэпэсы-б далі, а вось толькі перашкаджае „ўрад, у якім сядзіць Пілсудскі"... Быццам Пілсудскі—адно, а ўрад, створаны ім ды паслушны кожнаму руху яго броваў, нешта зусім іншае, ня маючае з Пілсудскім нічога супольнага!—Аб тым, што Пілсудскі асабіста сам выпшыкаваў ды фактычна назначаў усіх міністраў, маленькаму дзіцяці Лібэрману зусім няведама... Вось у чым — тая нясьцярпімая фальшывасьць пэпэсаў, якая робіць з іх найлепшых аратараў сьведамых брахуноў ды блазнаў, над якімі з пагардай часам рагоча ўвесь Сойм...

Дык першае, што трэба сьцьвярдзіць, гэта тое, што Пілсудскі і ўрад Бартля—адно і тое самае: урад Бартля робіць толькі тое, што яму загадвае Пілсудскі, дый толькі тое, што яму загадывае Пілсудскі...

Пэпэсы лічаць сябе першымі баявымі абаронцамі польскай работніцкай клясы. Яны-ж лічаць і цяпер, як лічылі даўней, Пілсудскага сваім правадыром.—Добра. Паглядзім-жа, што мае зрабіць для работніцкай клясы гэты ўрад пэпэсаўскага правадыра...

Урад Бартля ўжо рашуча падрыхтаваў скасаваньне аднаго з работніцкіх міністэрстваў, на якія не пасягнуў навет урад Грабскага, ані Скшыньскага... Міністэрства Публічных Работ ўжо падзелена між міністэрствамі ўнутраных спраў і мін. чыгунак. Як ведама, гэта было адным з пунктаў баявой праграмы польскай правіцы — Хіена-Пяста...

Далей, урад Бартля рашуча патрабаваў ад Сойму, дый атрымаў з рук хіена пястоўскай боль-

і (віленскага „Слова“) п. Смогожэвскі пабіў аднаго з сэкратароў польскага пасольства. Пасольства дамагаецца, каб францускі ўрад выгнаў Смогожэвскага з граніц Францыі.

Вялікія зладзействы ў Літве.

На паседжаньні літоўскага Сойму было выкрыта шмат зладзействаў старога „хрысьціянска-дэмакратычнага“ ўраду. Украдзена ім 900.000 літаў дэпазытных сум; урад узяў сабе ў кішаню 1 мільён літаў, вызначаных на цукровыя плянтацыі, бралі ксяндзы з банкаў па 14 тысяч літаў за старыя кніжкі і гэтак далей.

У Польшчы, хаця і многа гаворыцца аб барацьбе з кражамі,—урад „маральнае санацыі“ да гэтага часу не паведаміў нат грамадзянства аб зладзействах старога ўраду, проці якіх выступіў аружна маршалак Пілсудскі.

Рэпрэсіі проціў камуністаў у Нямеччыне.

Выдавецтва часопісі „Rote Fahne“, легальны орган камуністычнай партыі Нямеччыны, спынена паліцыяй на 14 дзён, а часопісь „der Knüppel“, — на 6 месяцаў.

Новая помач Радавых прафсаюзаў—вуглякопам Англіі.

Паміма пратэстаў англійскіх капіталістаў, выслана ўсноў з Масквы ў Лёндан 250 тысяч рублёў золатам для камітэту, кіруючага забастоўкай.

Фашыстаўская ліра спадае ўсё ніжэй.

Ня гледзячы на ўсе красамоўныя заявы аб нябывалых пасьпехах фашыстаўскай Італіі ўва ўсіх галінах дзяржаўнай гаспадаркі, італьянская ліра (манэтная адзінка, тэорэтычна роўная залатому франку, ці злотаму), ня спыняючыся, спадае ўсё больш і больш. Фашыстаўская прэса бачыць доказ „моцы“ ліры ў тым, што яна спадае значна павольней, як... францускі франк.

Новы паварот у хатняй вайне ў Кітаі.

Вайна англійска японскіх наймітаў з кітайскай народнай арміяй, пачаўшыся так памысна для першых, раптам заламалася на карысьце народных арміяў. Адзін з генаралаў арміі Ву-Пэй-Фу (англійскага найміта) зусім разьбіты ў баёх з народнай арміяй і ўцёк з рэшткамі войска. Гэткім чынам на ўсім паўдні Кітаю гэты пасьпех даў адразу вялікую перавагу народнаму руху. Адначасна пад Пэкінам ідзе вялікая бітва між арміяй Ву-Пэй Фу і войскам генарала Фэнга. У выніку яе англійскі найміт таксама адкінуты з шляху на Пэкін, куды і пасоўваецца ген. Фэнг. У войсках абодвух наймітаў пачалося хваляваньне. Многа жаўнераў і афіцэраў пераходзяць на бок народных арміяў.

Беларусы, пішыце ў „Беларускую Справу“ аб жыцьці—быцьці нашае вескі, аб крыўдах, зьдзеках і паняверцы, робленых вам адміністрацыяй, аб гмінных справах, школе і г. п.—пішыце аб сваіх ворагах і прыяцелях. Пішыце коратка і ясна, падаючы дакладна факты. У карэспандэнцыі канешна падавайце адрэс свой і скуль карэспандэнцыя. Пішыце свае прозьвішча (толькі для ведама рэдакцыі), бо бяз адрэсу і прозьвішча карэспандэнта карэспандэнцыі зьмяшчацца ня будуць.

ХРОНІКА.

Суд над паўстанцамі. 9 жніўня ў акружным судзе ў Вільні будзе разглядацца справа проці Жэрко, Макоўскага і інш. (усяго 30 асоб). Абвінавачаны яны ў тварэньні паўстанскіх атрадаў у паветах Вялейскім і Валожынскім.

Прасьледаваньне ксяндзоў-беларусаў. „Biel. Krynica“ даведаваецца, што біскуп Лазіньскі кс. П. Татарыновіча з Пінскай дыэцэзіі, школьнага прэфэкта, за беларускую культурную працу высылае на вікарага ў Бельскі павет у польскую парахвію.

Віленскі адміністратар біскуп Міхалькевіч на прапазіцыю Беластоцкага куратара, за беларускую культурную працу сярод сэмінарыстаў у Беластоку, кс. др. Я. Рэшэця зьбіраецца так-жа нейдзе выкінуць, каб ня мог вясьці беларускай працы.

Гэтак „справядліва“ адносяцца да беларускага каталіцкага духавенства польскія біскупы.

Мітынг „Саюзу Направы Рэспублікі“ ў Вільні. Як ведама, Пілсудскі пазакладаў у-ва ўсей Польшчы гурткі з сваіх людзей, якія называюцца „Саюзам Направы Рэспублікі“ і навучаюць народ, каб сядзеў ціха і чакаў, пакуль сам Пілсудскі ня выдумае збаўленьня.

25 г. м. у мястовай салі ў Вільні адбыўся мітынг, скліканы некалькімі тутэйшымі панкамі.

Народу было многа, пераважна прыйшлі чыгуншчыкі і іншыя лепш аплачываныя слаі пралетарыяту і чыноўнікі.

Пасьля прамовы арганізатараў выступіў адзін работнік, які заявіў, што, хоць сам ён быў старонынікам Пілсудскага,—цяпер пабачыў абмылку сваю. Пілсудскі цяпер—казаў аратар — выпаўняе волю абшарнікаў і капіталістаў; даць народу працу і хлеб можа толькі работніцка-сялянская ўлада, і то не пэпэсаўская, а запраўдная.

Прысутныя бурна віталі прамоўцу. Гаварыў ён аб патрэбе барацьбы за звальненьне палітычных вязьняў і скончыў славамі: ў „Саюзе Направы Рэспублікі“ няма чаго нам рабіць!

Пасьля яго выхаду саля амаль што саўсім апаражнілася.

Нелегальныя адозвы. Як падае „Kur. Wil.“, надовячы каля казармаў 23 палка ўланаў у Вільні былі параскіданы камуністычныя адозвы ў беларускай і расейскай мове — з подпісамі Цэнтр. Камітэту Чырвонае Дапамогі ў Польшчы і такога-ж Камітэту Заходняе Беларусі.

Тая-ж газэта піша, што 18 ліпня ў Беластоку ў часе веча ППС раскідаліся камуністычныя лістоўкі.

Польскія „дэмакраты“ вядуць сваю лінію... „Дэмакратычны“ „Kur. Wil.“, які ведамы сваей дружбай з „доктарам“ Паўлюкевічам і ўсей ягонай „цёплай кумпаніяй“, усьцяж называе нашу часопісь „камуністычнай“, стараючыся гэтак апраўдаць нялічаныя рэпрэсіі адміністрацыі ў адносінах да незалежнае беларускае прэсы, якая стаіць на груньце сялянска работніцкае ідэалёгіі. Вось і ў суботнім нумары „курвіленцы“, падаючы вестку аб канфіскацыі нашае часопісі за перадрук з легальнае і нескантфіскаванае польскае часопісі „Sprawiedliwość“ адозвы палітычных вязьняў да ўсіх работнікаў, піша даслоўна гэтак: „23 с. м. сканфіскаваны № 26 „Беларускае Справы“ за надрукаваньне **камуністычнае адозвы**“.

Вось, як выглядае „маральнасьць“ паноў „дэмакратаў“, якія разам з п. Пілсудскім маняцца правадзіць „маральную санацыю“ ў Польшчы!

Характэрна такжа для ўраду „маральнае санацыі“, што ў адносінах да „Sprawiedliwości“ ў Катовіцах істнуе адна справядлівасьць, а ў Вільні—другая!

Лёгкамысны вывад. Дырэктар публічнае і ўнівэрсытэцкае бібліатэкі ў Вільні, п. Рыгель, апавядаючы супрацоўніку „Słowa“ аб кіраванай ім установе, адзначыў, што за апошняе паўгоду ў бібліатэцы прачытаны былі—побач з кніжкамі ў іншых мовах—толькі **адна літоўская і чатыры** беларускія. З гэтага п. Рыгель робіць вывад, што ў Вільні ...няма літвіноў (а мо' і беларусаў?).

Прымаючы пад увагу, што беларусы й літвіны маюць у Вільні **свае ўласныя кнігарні і бібліатэкі** (у беларусаў: **тры** кнігарні, ды **дзьве** бібліатэкі: Беларускага Навуковага Т-ва і Віл. Белар. Гімназіі), прыходзіцца дзівіцца, як можна вымагаць, каб беларусы й літвіны карысталіся не сваімі ўстановамі, а—публічнай бібліатэкай! Мы з яго даных мусім зрабіць зусім іншы вывад: гэта—тое, што **польскае грамадзянства**, жывучы ў сэрцы Беларуска-Літоўскага Краю, зусім **ня цікавіцца ані беларускай, ані літоўскай літэратурай...**

Новае поле да надужыцьцяў. У найбліжэйшых днях мае быць абвешчаны загад улады аб

Мітынг Сялянска-Работніцкай Грамады.

(м. Індура, Горадзенскага пав.).

Ня гледзячы на тое, што ў полі работа, бо добрая пагода і будні дзень, а час рабочы, прыезд пасла Валошына з Беларускае Сялянска Работніцкае Грамады на мітынг у нашае мястэчка сабраў больш за 700 чалавек. Былі прыежджыя за 15 вёрст. Сабраўшыяся вельмі ўважна слухалі прамовы свайго пасла, як прыходзіцца цяжка нашай Грамадзе вясьці барацьбу ў Сойме і за Соймам за нацыянальныя правы беларускага народу, за яго самавызначэньне і за яго культурнае адраджэньне, — барацьбу за зямлю для сялян, за працу бяз вызыску для работнікаў, за саюз сялян і работнікаў, за сялянска-работніцкі ўрад.

Ня гледзячы на тое, што жменька шляхтункоў прабавала перашкодзіць паслу, агульны настрой быў такі цьвёрды, што яны, збаяўшыся народу, змушаны былі адыйсьціся.

Дружнымі воплескамі прыняў народ такую рэзалюцыю: „Выслухаўшы прамову дэпутата Валошына з Беларускае Сялянска-Работніцкае Грамады на мітынгу ў Індуры 20./VII. 1926 г., мы, прысутныя на мітынгу, пастанавілі:

1) Дамагацца поўнае амністыі для ўсіх палітычных вязьняў, якія вялі барацьбу за працоўныя масы і нацыянальнае вызваленьне; адначасова дамагацца скасаваньня кары сьмерці і скасаваньня палявых (даразных) судоў.

2) Дамагацца запраўднае раўнапраўнасьці для ўсіх нацыянальнасьцяў; дамагацца права на самавызначэньне для народаў Заходняе Беларусі і Заходняе Украіны.

3) Дамагацца безадкладнага выданьня закону аб перадачы ўсяе зямлі беззямельнаму і малазямельнаму сялянству бяз выкупу і сплаты.

4) Дамагацца безадкладнага пералажэньня падаткаў на заможныя клясы.

5) Дамагацца ўвядзеньня работніцкага кантролю над прамысловасьцю; выяўляем нязломную волю да ўтрыманьня 8-мі гадзіннага дня працы і ўсіх сацыяльных здабыткаў работніцкае клясы.

6) Дамагацца безадкладнае рэгістрацыі ўсіх безработных і выдаваньня ім 100 проц. запамогі

7) Дамагацца скасаваньня асадніцтва і безадкладнага спыненьня грашавых дапамогаў асаднікам са скарбу Дзяржавы.

8) Дамагацца ўтварэньня Сялянска-Работніцкага Ураду.

Грамадзіст.

шасьці Сойму, сярод іншых паўнамоцтваў—і права „перагляду“ работніцкага законадаўства, таквзаных „сацыяльных заваяваньняў работніцкай клясы“... Гэтыя работніцкія законы, як ведама, гарантуюць работнікам 8-гадзінны дзень працы, апеку над хворымі (касы хворых) і розныя іншыя рэчы, проці якіх так страшэнна абураюцца ўсе працадаўцы... Ведама, што гэтае работніцкае законадаўства ўведзена ў Польшчы першым пэпэсаўскім урадам Марачэўскага, назначаным Пілсудскім у першыя-ж хвіліны паўстаньня незалежнай Польшчы,—як адплата за перадачу буржуазіі ўлады. Утрымалася гэтае законадаўства праз увесь час панаваньня ўрадаў Вітасаў, Скульскіх, Грабскіх, Скшыньскіх. І вось толькі цяпер—у поўнай згодзе з ваяўнічай польскай буржуазіяй, якую ўзяўся ратаваць коштам работніцкай клясы правадыр ППС, — яго ўрад будзе адбіраць (ужо-ж і пачаў!) правай рукой тое, што сем гадоў назад даў работніцкай клясе левай рукой...

Мы ня будзем параўноўваць тут Пілсудскага з Мусоліні, які таксама быў сьпярша заўзятым сацыялістам, пакуль ня стануў на чале фашыстаў, які цяпер зьніштажае фізычна сацыялізм, забівае сацыялістаў, разграмляе ўсю арганізацыю работніцкай клясы ў Італіі... Мы зробім больш цікаўнае ды больш блізкае для нас параўнаньне.

Колькі ўжо разоў мы пісалі аб тым, як спрытна ў першыя гады істнаваньня Польшчы ўсяўладны тады ваенны дыктатар Польшчы Пілсудскі, далікатна кажучы, адвёў небясьпеку, пагражаўшую дварам ды прасторам радзімага абшарніцтва, кінуўшы стотысячныя арміі польскіх ды няпольскіх сялян і работнікаў—здабываць чужыя краіны, ды ратуючы на іх перадусім польскія маёнткі. Арміі сялян і работнікаў лілі ракой сваю і чужую кроў на прасторах Польшчы, Беларусі ды Украіны, заахвочаныя адозвамі Галоўнага Камандзіра арміі і—галоўнага правадыра ППС, абяцаўшага ім усім зямлю, зьлітую потам іх бацькоў і дзедаў. Але—у выніку „пабед“ правадыра і пралітае крыві сялян і работнікаў **абшарніцкія маёнткі асталіся нятыкальнымі** ў руках сваіх „прыраджоных“ валадароў!.. Удзячныя абшарнікі пасьля, калі прайшоў страх, загналі малазямельнае і беззямельнае сялянства ў барані рог, дый скінулі ўрэшце і самага Правадыра з яго найвышэйшага становішча...

Сялянства ня толькі не атрымала нічога, абсалютна нічога ад новай „дэмакратычнай“ Польшчы, якую адратавала ад бальшавікоў сялянская кроў, але яшчэ горш: дарваўшыяся да ўлады, абшарнікі дарэшты зруйнавалі сялянства, асабліва няпольскае, разам складаючае тры чверці грамадзян Польшчы.

Гэткім чынам, галоўным рэзультатам усей дзяржаўнай працы марш. Пілсудскага ў першы пэрыяд яго панаваньня было тое, што, адратаваўшы і адбудаваўшы абшарнікаў, ён аддаў сялянства ў Польшчы на руйнаваньне гэтым жываедам.

Сялянства разгромлена ды зруйнавана аканчальна; але вось польская работніцкая кляса мае яшчэ нейкія там „заваяваньні“, нейкія „прывілеі ды правы“, якія, як тлумача польская буржуазія, якраз і зьяўляюцца прычынай усяго гаспадарчага развалу ў Польшчы, а перадусім — перашкаджаюць прамыслоўцу-працадаўцы неабмяжована эксплёатаваць польскага работніка...

Як мы казалі, ніводзін з урадаў Польшчы за 7-8 гадоў ня меў адвагі скасаваць гэтыя „заваяваньні пралетарыяту“, якіх сьцераглі пэпэсы, дый, ведама, самі работнікі. Ніводзін з буржуазных урадаў Польшчы ня сьмеў адкрыта выканаць гэты загад польскіх прамыслоўцаў, баючыся пратэсту, бунту, а мо' і паўстаньня работнікаў...

На выкананьне гэтае задачы, пастаўленай Хіена-Пястам, знойдзе ў сябе адвагі і сілы толькі новы ўрад Бартля, спараджоны на сьвет у выніку „маёвай рэвалюцыі“, у якой пэпэсы „прынялі ўчасьце на старане Пілсудскага“...

Гэтую задачу,—ратаваньня мястовай буржуазіі коштам работніцкай клясы — і мае, здаецца, выпаўніць той-жа Правадыр ППС, Язэп Пілсудскі, —у другі пэрыяд свайго дыктатарскага панаваньня ў Польшчы... Бо хто-ж іншы адважыўся-бы цяпер дражніць і правакаваць польскі пралетарыят, апрача Правадыра ППС, які „працуе над арміяй, якога праца ў арміі, паводле ППС, зьяўляецца „збаўчай“?!.

Пэпэсы—ведамыя дый перакананыя „антымілітарысты“, але лічаць працу ня менш перакананага мілітарыста марш. Пілсудскага ў арміі — „збаўчай“... Карыстацца арміяй, як ведама, можна ўсялякімі спосабамі. Вось, напр., ужо былі выпадкі заклiку войска да аружнага „ўсьмірэньня“ сялян і работнікаў... І сам п. Лібэрман кінуў прэм'еру Бартлю закід, што той „не здалеў перашкодзіць паліцыянтам мін. Млодзяноўскага, каб іх кулі не пападалі ў работніцкія грудзі“...

„Кажы-ж аб Пілсудскім, пане Лібэрман! Кажы-ж аб Пілсудскім!“...

тым, што паліцыянты, якія дагледзяць нарушэньне санітарных правілаў (нячыстасьць на вуліцы і ў дамох і т. п.), а таксама правілаў аб руху калёсным (конным, аўтамабільным) і пешым,—мецімуць права сваей уладай і безапэляцыйна накладаць і спаганяць тут-жа кары грашмі.

Ня ведаем, як гдзе, але ў нас на вёсцы дык гэта створыць ногае шырокае поле дзеля ўсялякіх надужыцьцяў, проці якіх сялянства й цяпер зьяўляецца бяссільным.

Забіраньне мэбляў — за падаткі. Дагэтуль толькі па вёсках практыкавалася забіраньне хатніх рэчаў за падаткі. У месьце мэблі толькі апісвалі і збіралі тады, як яны былі прададзены з ліцытацыі.

Цяпер віленскі магістрат пастанавіў апісаныя мэблі забіраць зразу ж і перавазіць да „Францішканаў“, тлумачучы гэта тым, што быццам неаплатныя падатнікі перашкаджаюць пры ліцытацыі.

Афіцыяльны курс грошы на 27-га ліпня. Даляр — 8 зл. 98 гр. Залаты рубель — 4 зл. 63 грошы.

27. VII. на чорнай біржы ў Вільні за даляр плацілі 9,00. Чырвонец 45 зл.

З жыцьця Гордані.

Мітынг П. П. С. і ўслугі паліцыі. У нядзелю 18 ліпня ў мястовым тэатры адбыўся мітынг П. П. С., дзе выступіў з дакладам пасол Сойму Плаўскі (П. П. С.), які ў сваей прамове толькі й гаварыў, што дрэнна жывецца інтэлігенцыі і чыгуншчыкам, а пра работніцкія масы зусім забыўся. Далей сказаў, што б. міністар Фінансаў Зьдзеховскі вельмі душыў падаткамі сялянства і гэтак далей.

На салі ў адказ на гэта раздаліся галасы: „Вы самі, паны пэпээсы, сядзелі з Зьдзеховскім у коаліцыі і ўсё рабілі разам“! „Здрайцы работніцкай клясы“!

У той-жа час была раскінута між прысутнымі літэратура: Адозва Горадзенскага Павятова Камітэта Бел. Сял.-Раб. Грамады, ды адозва лявіцы прафэсіянальных саюзаў у польскай, беларускай і жыдоўскай мовах, дзе гаворыцца, як П. П. С. і Бунд не згаджаюцца склікаць Раду прафэсіянальных саюзаў і вядуць здрадніцкую для працоўнае масы палітыку.

Падняўся на салі вялікі шум і забурэньне проці здрадніцкай палітыкі пэпээсаўцаў. Шум трываў каля 20 мінут.

Пасол Плаўскі пасьля ўспакаеньня пачаў гаварыць далей, паміж іншым падкрэсьлійўшы, што беларусы—яшчэ цёмны народ. У гэны-ж самы мамэнт раздаліся пратэсты на салі: „Пэпээсы здрайцы!“ „Вы і Вашы прыяцелі—буржуі не даеце нам роднае школы, дык мы і цёмныя!“ „Нашыя сыны — змагары сідзяць у турмах!“ „Далоў угадовую палітыку П. П. С.!“

„Няхай жыве Беларуская Сялянска-Работніцкая Грамада!!!“

Пасьля гэтага ўся маса з гучнымі лёзунгамі пакінула салю мястовага тэатру, і пасол Плаўскі астаўся сам са сваім камітэтам ППС.

Характэрна, што паліцыя на падставе слоў сябраў ППС арыштавала сябраў Белар. Сялянска-Работніцкай грамады Віктара Якімовіча ды Каляду, які раскідаў адозву Горадзенскага Павятовага Камітэту Белар. Сялян.-Работ. Грамады. Праз гадзіну, аднак, іх звольнілі. **Прысутны.**

Карэспандэнцыі.

Адзіны фронт ППС з паліцыяй проці звальненьня палітычных вязьняў.

(Слонімшчына).

Ужо мы пісалі аб пэпээсаўскім мітынгу ў Слоніме 4-га ліпня, які скончыўся масавымі арыштамі сярод беларускіх сялян і работнікаў.

На 18-га ліпня ізноў назначылі пэпээсаўцы мітынг. Зышлося да кіна „Модэрн“ даволі многа людзей, ня гледзячы на арышты пасьля папярэдняга мітынгу. Прыйшоў і сам пэпээсаўскі пасол — пузаты і тоўсты, як калода (фаміліі ня ведаю) і мы думалі, што пачнецца мітынг. Але не,—падходзіць да яго паліцыя, далікатна аб нечым пагаварыла і, парадзіўшыся, пасол абвясьціў, што мітынгу ня будзе.

Дык дзе-ж сакрэт гэткага абароту справы? Відаць, прыпомніў паслу паліцыянт, як на прошлым мітынгу гналі пэпээсаў, ды акрамя таго паведаміў, што ўночы перад 18 былі раскіданы ў месце лісточкі Камуністычнай Партыяй Заходняй Беларусі з заклікам, каб вучаснікі мітынгу зрабілі дэманстрацыю з пахорам да вастрогу, пратэстуючы проці арыштаў 4 га ліпня і трабуючы звальненьня з вастрогаў усіх палітычных вязьняў.

Сацыял-згоднiцкі пасол гаворыць аб сялянска-работніцкай уладзе, але адной думкі, што народ можа дамагацца звальненьня з вастрогаў запраўдных барацьбітаў за гэту ўладу,—спужаўся. Супольна з паліцыянтам рашыў ён—лепш распусьціць мітынг.

Працоўны Слонім вельмі добра зразумеў ужо, што ППС—гэта здраднікі сялян і работнікаў. Апошні мітынг адчыніў вочы і найменш сьвядомым.

Слонімскі Арцём.

Сьмерць ад голаду.

(М. Лунна, Горадзенскага пав.).

Фірма „Хмелеўскі і Руп“ узяла ад ураду падрад на будову маста на рацэ Нёмне ў м ку Лунне. Некалькі ўжо тыдняў працуюць там работнікі, але грошаў не дастаюць.

13-га ліпня 1926 г. памёр вось тут проста ад голаду работнік Хасевіч, бо-ж, ведама, працаваць і ня есьць—нельга.

Спацыяльна паклікаиы на гэты выпадак доктар пацьвярдзіў, што прычына сьмерці—недаяданьне.

Таксама скончыла жыцьцё работніца Мацінская. **Нёман.**

Сьмерць правакатара.

(В. Шчорсы, Навагрудзкага пав.).

Скончыў тут жыцьцё самагубствам (кінуўся ў Нёман) агент палітычнай паліцыі Шуцкі, які апошнімі часамі меў канцэсію на таргоўлю тытуном у вёсцы Царкоўнай.

Шуцкі ў мінулым годзе прыймаў актыўнае ўчасьце ў правакацыйнай справе „беларускага паўстаньня“ ды фігуруе ў акце абвінавачаньня Кубятоўскага.

Сам ён—тутэйшы і перад сялянамі пярэчыў чуткам аб сваей рабоце. Калі абвініцельны акт быў дадзены заінтэрэсаваным асобам і Шуцкі атрымаў павестку з Акружнога Суда, ён—пасьля трох дзён душэўных мук — рашыў ачысьціцца ад ролі правакатара ў хвалях Нёмна. **Царкоўнін.**

Жыць ня можна праз паноў.

(В. Аброва, Сьвятавольскай гм., Косаўскага пав.).

Наша вёска з усіх бакоў акружана дворнай зямлёю. Курыца ці сьвіньня толькі выйшла—і ўжо папаздзе на панскае поле. А для паноў, ведама, закон ня пісаны: робяць яны, што хочуць. Толькі ўглядзець сялянскую жывёліну на панскім полі дык адразу страляюць. Драбнейшую жывёліну ўжо перастралялі,—цяпер страляюць кароў ды валоў.

Раз Рыгор Лучыц, Якуб Рагожын ды Якуб Грук паехалі па ўласнае сена. Даяжджаючы ўжо да вёскі, спаткаў іх Сьцяпан Навасельскі, упраўляючы маёнткам Аброва,—спаткаў ды пытаецца: чые сена? Яму адказваюць: сваё. А ён, нічога ня кажучы, адышоўся дый стрэліў у вала і ня ведама за вошта. Вол на месцы і здох. І за гэта дастаў ён толькі 4 дні арышту! **Пацярпеўшы.**

Наш поп.

(В. Мільча, пав. Вялейскі).

У часе, як у нас былі бальшавікі, прагналі яны папа Мільчанскай царквы. Не мелі мы „айца духоўнага“ аж да 1920 г., ды як цяпер паглядзіш.—жалеем таго часу!

У 1920 г. прыехаў сюды бацюшка Васіль Бекеревіч, які таксама ўцёк ад бальшавікоў і перайшоў граніцу. Заўвў ён гэтакія парадкі, што той, хто і ходзіць у царкву,—цяпер ня ходзіць у яе. Поп пастаянна называе людзей скацінай затое, што яны ня хочуць даваць ахвяр на рускіх эміграятаў, знаходзячыхся заграніцай на Захадзе.

Пасудзіце, людзі, самі, што нам да тых эміграятаў? Бедны б не ўцякаў заграніцу, ды і грошы-б ня меў, а мы і так даем досыць прымусовых ахвяр, каб пракарміць тутэйшых дармаедаў!

Поп крычыць, што ня маем ніякай мэты ў жыцьці, а сам знайшоў такую мэту: дзярэ з мужыка як мага. Таргуецца з сялянамі, як спэкулянт. За шлюб, напрыклад, просіць 100 зл., два разы вяртаецца дамоў, спусьціць на 75, а пасьля ў царкве ўзноў распранаецца, трэбуючы надбаўкі за тое, што ў споведзі маладыя ня былі, або царкоўных падаткаў не плаціў, і г. д.

Агату Зенькевіч, з вёскі Рэчак, якая пахавала мужыка без яго, а пасьля прыйшла прасіць, каб адслужыў імшу, — за злосьці, што абмінула яго,—узяў за каўнер і выкінуў праз дзьверы з свайго высокага ганку.

А. Сачыўка з в. Мільчы, які, пабачыўшы, што на папоўскай аселіцы ходзіць двое цялят суседзяў, хацеў іх сагнаць, поп ударыў каменем, бо думаў, што гэта ён пусьціў скаціну. Сачыўка ўжо стары чалавек, страціў ён прытомнасьць, і толькі суседзі адлілі яго вадой.

Вот, які ў нас поп. **Селянін.**

„Кахлівы“ паліцыянт.

(М. Паставы).

Наша крэсавая паліцыя—гэта найгоршая балячка. Недарма, калі селянін убачыць паліцыянта, дык ён стараецца схінуцца ад яго вока, а дзеўкі проста ўцякаюць, бо ўсім уелася ў косьці „grzeczność“ паноў пастарунковых ды іх старшых.

У мястэчку Паставах у жыда папрозьвішчу Пастаўскі служыць Ірына Лашукова, з вёскі Пятрагі. Уноч з 5-га на 6-га ліпня прыйшла чарга ёй наварту. Калі яна ўвечары выйшла на рынак, то скора спаткала паліцыянта Клаўша. Гэны паліцыянт запрапанаваў ёй ісьці на пастарунак. Ірына, ня будучы ў іх руках, біз страху пайшла. Не даходзячы да пастарунку, паліцыянт схапіў яе і пацягнуў у суседні двор—напяваючы салодкія словы на вуха Ірыне. Дзеўка са страхам пазнала, у чым дзела, ды пачала раваца і біцца. На шчасьце, Клаўш зачапіўся за калючы дрот і мімаволі выпусьціў з рук ахвяру. Ірына пусьцілася ўцякаць, а паліцыянт за ёй. Прыляцелі аж за адным у двор, дзе служыла Ірына, і загнаная дзеўка са страху пачала біць у раму і крычаць. Калі Пастаўскі выскачыў на двор, паліцыянта ўжо ня было. Не пашанцавала!..

Паклікалі доктара Рабіновіча і паднялася гэтакая сумяціца, што гэта здарэньне стала ведама суседзям.

Раніцай прышла жонка паліцыянта й пачала прасіць, каб справу зацерці, а Ірыне, ад перапалоху, прынясла косму валасоў, выстрыжаных у мужа. Пакуль прыйшлі імі, ня будзеш хварэць! — гэта паможа ад перапалоху“—радзіла „пані“—дзеўцы.

Камандант пастарунку сьпісаў праталол, але-ж здаецца, нічога з гэтага ня будзе!.. **Камар.**

Пэпээсы на услугах дэфэнзывы.

На адным з апошніх паседжаньняў Сойму пасол Рагуля прачытаў з трыбуны пісьмо б. сябры баранавіцкае арганізацыі ППС, у якім той выкрывае, што галава гэнае арганізацыі, Махай, служыць у II аддзеле генаральнага штабу і за сталую пэнсію падае туды ўсе ведамасьці аб тым, што робіцца сярод беларускага сялянства. Ведамасьці гэтыя Махай зьбірае, убіваючыся ў даверые людзей, як пэпэсаўскі дзеяч!

Сьцеражыцеся, людцы, пэпэсаўскае дэфэнзывы!

З Радавае Беларусі.

Стан каапэрацыі Б.С.Р.Р.

Мінулае паўгодзьдзе сёл. году характарызуецца моцным ростам спажывецкай каапэрацыі.

Гандлёвы зварот гэтага віду каапэрацыі за 1-е паўгодзьдзе 1925—1926 г. даў 48.746.000 р., супроць звароту за той-жа тэрмін 1924—1925 г. у 23.328.000 рублёў.

Агульны зварот с. г. каапэрацыі БСРР за 1-ю палову 1925—1926 г. даў—6 386 000 руб., за той-жа тэрмін 1924—1925 г.—1.457.000 руб.

С.-г. каапэрацыя сёлета ўзяла цьвёрды курс на забясьпеку вёскі с.-г. машынамі і інвэнтаром, адмовіўшыся ад апэрацыі са спажывецкімі таварамі, якія ў 1925—1926 г. займалі ў яе зваротах віднае месца.

Заработная плата.

Сярэдняя месячная зарплата, у зьвязку з тым, што красавік даў значны рост вытворчасьці працы і павялічэньне рабочых дзён, павысілася з 49 руб. 70 кап. да 52 руб. 50 кап. ці на 5,5 проц.

За год (з красавіка 1925 г. да красавіка 1926 г.) намінальная месячная заплата павялічылася на 21,5 проц.

Пераходзяць на шматпольле.

За май месяц сёл. году па Слуцкай акрузе перайшлі на шматпольле — 4 вёскі, 33 пасёлкі і 36 пасобных індывідуальных гаспадарак, агулам—882 гаспадаркі на 4.189 дз. зямлі.

Апроч таго, па акрузе на сялянскіх нівах закладзена 375 паказальных вучасткаў на плошчы ў 2.641 дзесяціну і 23 паказальныя гароды.

Ліквідацыя няпісьменнасьці ідзе пасьпешна.

У Вульскім раёне (у Полаччыне), дзе вельмі добра пастаўлена справа навучаньня няпісьменных, выпушчана з лікпунктаў 482 пісьменных. З гэтага ліку жанчын—264, дапрызыўнікаў — 13 і мужчын-сялян—205 чалавек.

Беларусізацыя школы ў Менску.

У галіне беларусізацыі школ дасягнуты значныя пасьпехі: замест ранейшых 110 груп (35 проц.) зараз на беларускай мове працуе 145 груп (40 проц.).

У наступным навучальным годзе ў Менскія школы будзе прынята новых вучняў 2.500 чалавек.

Абвестка.

Гэтым падаецца да ведама Сяброў Таварыства Белар. Школы, што 8 жніўня 1926 г. адбудзецца

Надзвычайны Сход Сяброў Таварыства

ў 4 гадзіны дня ў памяшчэньні пры Віленскай вуліцы № 12—6 дзеля рэарганізацыі Таварыства паводле нова-зацьвярджанага Уладамі Статуту Таварыства, г. з. дзеля выбару Галоўнае Управы і Нагляднае Рады.

Прэзыдыум.

Абвестка.

На падставе арт. III. § 12 Статуту, тыя Сябры Таварыства Беларускае Школы, якія, ня гледзячы на пісьменнае паведамленьне Прэзыдыуму, ня ўнеслі належнае да іх сяброўскае складкі, лічацца выкасаванымі з ліку сяброў і могуць быць нанова ўнесены ў сьпіскі сяброў, калі заплоцяць належныя даўгі.

Апроч таго, гэты-ж § 12 Статуту гавор., што „выступленьне, або выкасаваньне з ліку сяброў не зваляе выступаючага або выкасаванага ад павіннасьці заплаціць складкі за той месяц, у якім хацеў выступіць, або быў выкасаваны, а таксама ён павінен аддаць усе ранейшыя даўгі“. Пры гэтым той, хто жадае выступіць з Таварыства, абязаны наказаць аб гэтым пісьменна Управе.

Прэзыдыум.

Адказны-Рэдактар: С. Макулін. Друкарня М. Левін і Сын, Вільня, Нямецкая 22 Выдавец пасол на Сойм П. Мятла.